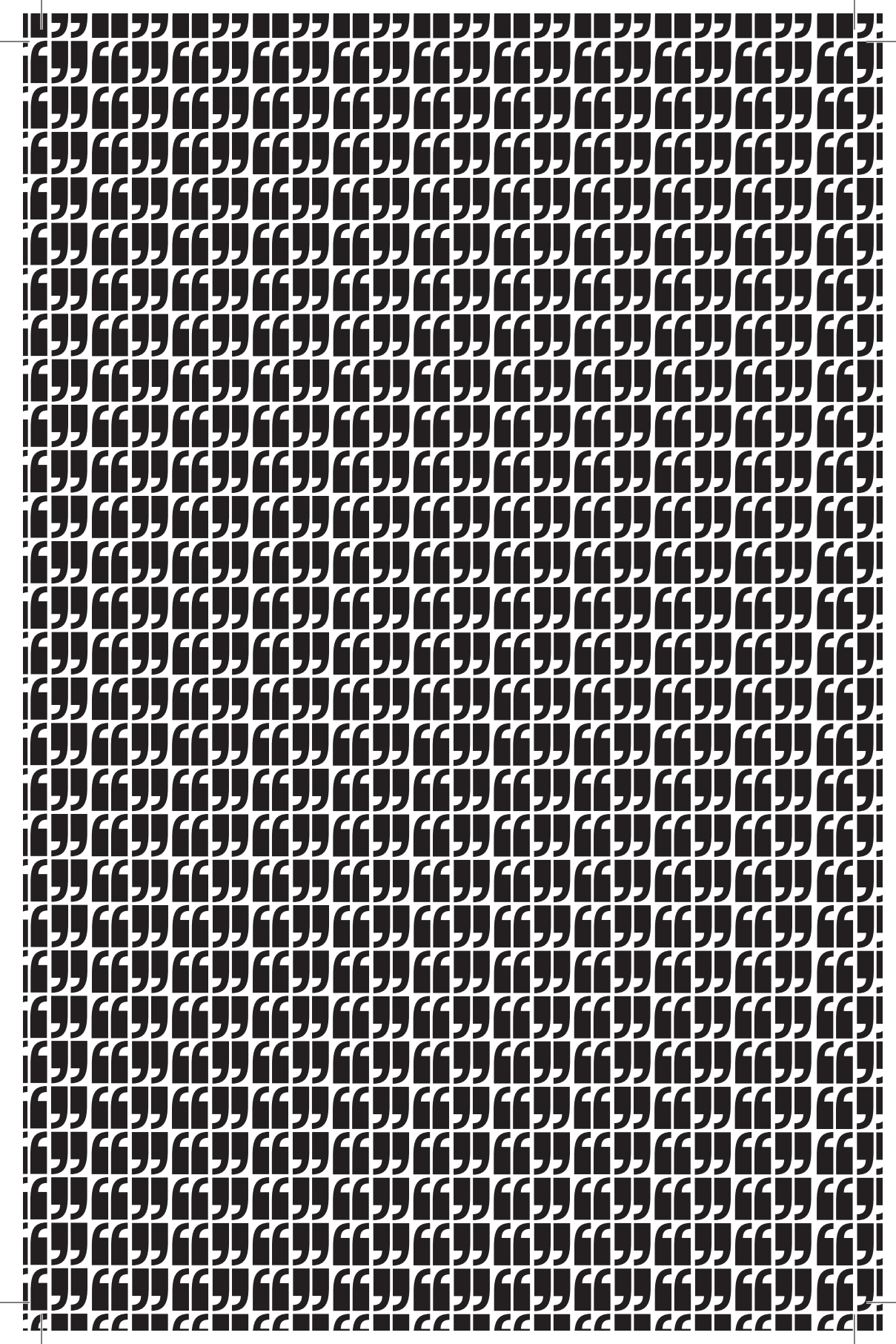
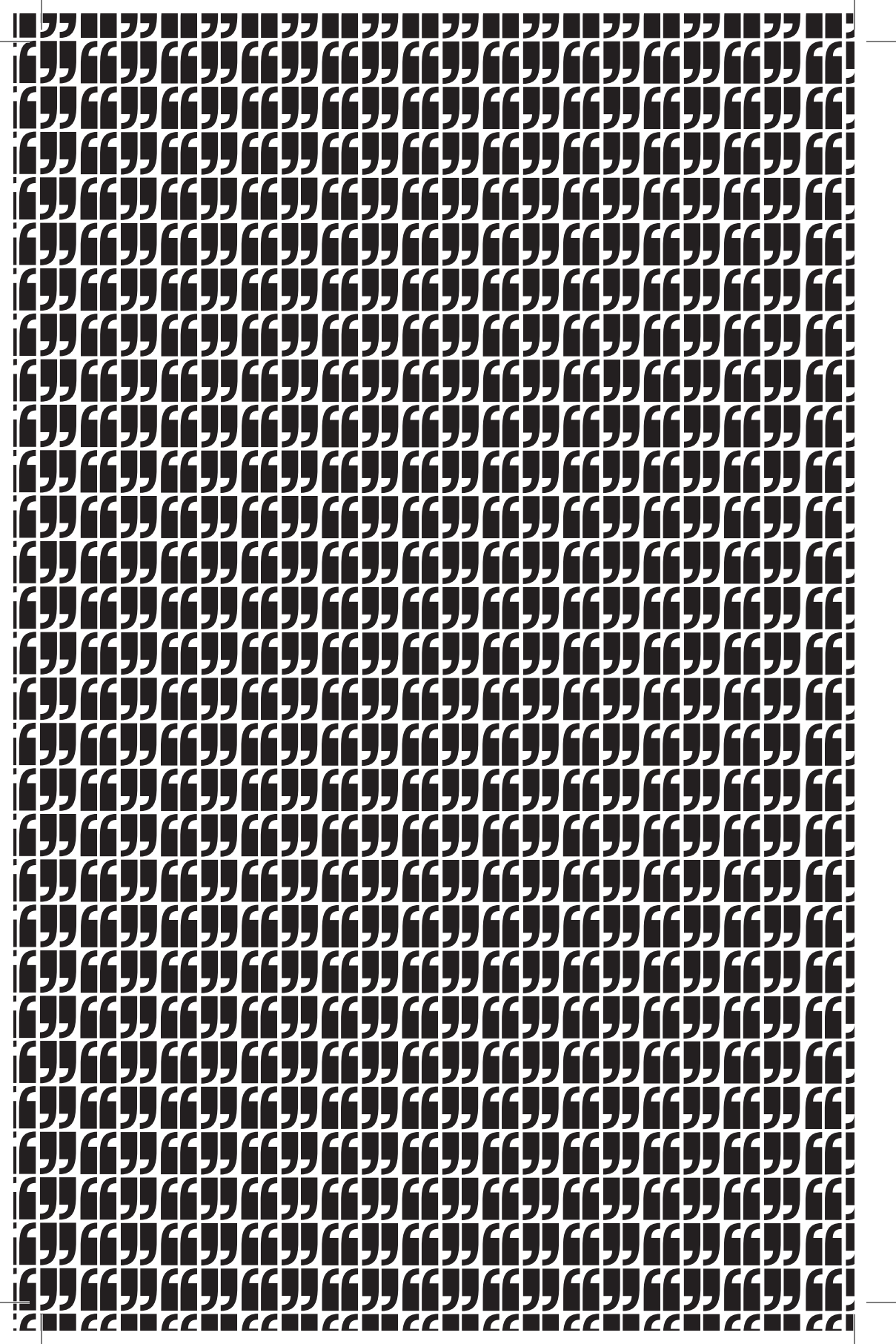

El fil verd i roig

El fil verd i roig

SERGI COT CANTALOSELLA
MARTA GUILLAUMES I PIBERNAT
(COORDINACIÓ)

MANIFEST

© Sergi Cot i Marta Guillaumes, coordinadors, 2024
© Albert Botran, Mercè Amich, Dani Cornellà, Eva Miguel, Gil Hortal, Clàudia Custodio, Joana Bregolat, Júlia Martí, Jordi Navarro, Endika Perez, Marta Ball-Llosera, Joan Buades, Eulàlia Reguant, Antoni Soy, Marina Requena, Bruna Cañada, Sergi Saladié, Montserrat Mata, Robert Sabater, Gerard Prat, Montserrat Vinyets, Aitana de la Varga, Anna Recasens, Núria Sauquillo, Bernat Lavaquiol, Margalida Ramis, Borja Nogué, Giacomo D'Alisa, Adrià Compte i Ivette Casadevall, dels seus respectius capítols.

© Joan Martínez Alier del pròleg.
© Laura Zúñiga Cáceres de l'epíleg.

© Manifest Llibres, agost 2024

Correcció d'Alexis Llovet

Manifest Llibres
Carrer Pirineus 19, Barcelona
www.manifestllibres.cat
Manifest Llibres és un segell de Radical Books Cooperativa

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-19719-99-7
Dipòsit legal: B 16893-2024

Imprès per Arteos

Sumari

Prolèg. L'ecologisme català i la qüestió socioecològica.
Joan Martínez Alier 11

Introducció.
Marta Guillaumes. Sergi Cot 15

I. Defensar la terra: per un ecologisme d'alliberament nacional.
Albert Botran. Mercè Amich 19

II. L'avenç ecologista des de les institucions.
Dani Cornellà. Eva Miguel Gascón 39

III. Activisme per la justícia climàtica i ambiental.
Gil Hortal. Clàudia Custodio 51

IV. Ecofeminisme per canviar la mirada.
Júlia Martí. Joana Bregolat 65

V. Per un sindicalisme verd i de classe.
Jordi Navarro. Endika Perez 81

VI. Per un decreixement turístic i urbanístic que aporti benestar.
Marta Ball-llosera. Joan Buades 99

VII. De la reindustrialització al postcreixement.
Antoni Soy. Eulàlia Reguant 113

VIII. Extractivisme global amb conseqüències locals.
El metabolisme social de Catalunya.
Marina Requena. Bruna Cañada 121

IX. Sobirania energètica: una transició energètica real, justa,
renovable i necessària.
Montserrat Mata. Sergi Saladié Gil 139

X. Sobirania alimentària per un món en temps
de crisis múltiples.
Robert Sabater i Costa. Gerard Prat Vilà 157

XI. Defensar el territori des dels tribunals.
Montserrat Vinyets. Aitana de la Varga 165

XII. Defensar el territori des dels carrers.
Núria Sauquillo. Anna Recasens 179

XIII. Una conversa sobre defensar el territori
i qui és el subjecte revolucionari que ho farà.
Margalida Ramis. Bernat Lavaquiol 199

XIV. Un fre d'emergència en roig i verd (i lila):
El decreixement i la lluita per l'emancipació dins
els límits planetaris.
Borja Nogué. Giacomo D'Alisa 217

XV. Comunicar la crisi, educar el futur, transmetre l'esperança.
Ivette Casadevall. Adrià Compte 233

Epíleg. Un fil transversal. Laura Zúñiga Cáceres 249

Biografies de les autores i autors 253

Dedicat a totes aquelles persones de sud, nord, est i oest, tant visibles com invisibles, que van trenant el fil verd i roig (i lila). Especialment a les que s'hi han deixat i s'hi deixaran la pròpia vida. A totes: un mar d'entusiasme, un crit d'agraïment i un glop d'esperança.

PROLÈG

L'ecologisme català i la qüestió socioecològica

JOAN MARTÍNEZ ALIER

En altres èpoques històriques, la qüestió política més important era la «qüestió agrària»: les lluites socials dels remences al segle xv i, més tard, dels rabassaires al segle xx. Esquerra Republicana i el president Companys van estar molt a la vora del moviment i sindicats dels rabassaires, combinant la «qüestió nacional», que demanava la llibertat de Catalunya, amb molts dels altres problemes socials de l'època. La història de Catalunya del segle xx destaca universalment per la «qüestió nacional» i per la «qüestió social», com es deia aquells anys. La vaga de la Canadenca del 1919, la història de la CNT, alguns dirigents obrers com Salvador Seguí, el Noi de Sucre, la lluita per la jornada de vuit hores o la revolució col·lectivista del 1936. Simultàniament, també hi havia la «qüestió urbana», com diu el títol del llibre de Manuel Castells del 1972, i que es pot exemplificar amb la concentració de la propietat urbana, l'«escarxofament» de la conurbació de Barcelona, organitzacions com la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) o els més recents sindicats de llogaters.

La classe obrera industrial hi participa, però no és l'única protagonista de les grans lluites socials que determinen la política. Ara a Catalunya hi ha una lluita feminista important contra el patriarcat, i això és part de la universal «qüestió del gènere». A més, el terme *lluita contra el patriarcat* ha nascut de la mateixa lluita. És així perquè l'ordre sempre es manté intacte. Primer són les lluites socials i després els

eslògans, les reivindicacions i, potser, les organitzacions. El feminisme és, segurament, el moviment sociopolític més potent de la nostra època. Llegint Françoise d'Eaubonne, que va introduir la paraula *ecofeminisme* el 1974, s'entén el lligam entre aquestes dues grans qüestions del segle xxi: l'ecologisme i el feminisme.

Els capítols d'aquest llibre tracten d'aspectes diversos de la qüestió socioecològica al nostre país. És un llibre molt necessari per entendre que un tema preponderant arriba finalment a la política: l'ecologisme. No hi ha un sector ecologista separat de la societat, atès que els protagonistes de l'ecologisme s'encavalquen amb el feminisme ecològic, l'agrarisme ecològic, les lluites per l'energia distribuïda, per l'agroecologia o l'urbanisme ecològic, entre d'altres. D'altra banda, cal dir que també s'encavalquen amb l'obrerisme. Hi ha hagut lluites obreres ecologistes per la salut, com les nascudes de la malaltia de l'asbestosi de la Uralita de Cerdanyola del Vallès, lluites urbanístiques a l'Horta de València, lluites somortes contra la contaminació industrial a Flix, contra les centrals nuclears de Cofrents, Ascó, Vandellòs, i lluites en temes energètics com les del MIDCAT i la MAT, com també protestes a la central tèrmica de Cercs, els drames de la mineria de carbó al Berguedà durant els anys quaranta o els conflictes més recents entre el paisatge i l'energia eòlica monopolitzada. També hi ha hagut lluites ecologistes per la mineria de potassa i la contaminació del Llobregat des d'abans del 1936. Lluites de veïns contra la contaminació de la cimentera de Lafarge a Montcada i Reixac, que ens acosten als moviments actuals com els *Soulèvements de la Terre* a França.

També hi ha hagut moltes protestes per la contaminació de la incineradora de Sant Adrià de Besòs i per la contaminació de la indústria petroquímica de Tarragona. Per exemple, el 1977, una planta asfàltica de Nou Barris, a Barcelona, va ser enderrocada per l'acció directa dels veïns, que defensaven el seu dret a respirar. També són molt importants les lluites agràries contra el blat de moro transgènic o contra la indústria excessiva dels porcs a Catalunya, que contamina terres i aigües.

D'altra banda, cal no oblidar la gran lluita a l'Ebre per salvar el Delta i en protesta per la pèrdua de sediments i el transvasament, amb el lema «Lo riu és vida». Per acabar, tenim les lluites actuals contra el monocultiu turístic al Pirineu, contra l'expansió de l'aeroport del Prat, contra algunes infraestructures viàries com el Quart Cinturó, contra l'ampliació del port de València o contra macroprojectes d'oci com el Hard Rock a Vila-seca i Salou.

El moviment ecologista català és el conjunt d'aquestes lluites i moltes altres, que caldria inventariar. Centenars de moviments locals s'encavalquen amb les antigues qüestions: la social, l'agrària i la urbana. Són part de la lluita per la llibertat nacional i també van molt sovint acompanyades de l'ecofeminisme. Són les lluites socioecològiques que, traslladades a la política de carrer i de les institucions o parlaments, han de canviar completament la societat i l'economia actuals. Són lluites que es coordinen universalment amb els moviments contra els combustibles fòssils, contra el canvi climàtic, per la defensa de la biodiversitat o per la prohibició dels *ecotòxics*.

Tots aquests conflictes no són pas *NIMBY* (en anglès, *Not in my backyard*) ni tampoc són expressions de la mal anomenada «cultura del no», com agrada dir a molts mitjans com *La Vanguardia* o fins i tot al president Jordi Pujol. No són *NIMBY*, sinó que són *NIABY* (en anglès, *Not in anyone's backyard)*, que vol dir «ni aquí ni enlloc». De tot això i més en parla aquest llibre tan necessari i tan oportú.